

SOBREIRAS DO FARO: *BRAND EQUITY* NO MONTE GALEGO BAIXO O RESPECTO Á NATUREZA

Rafael Lomba*

Cando en maio de 2009 fun elixido presidente da Comunidade de Montes de Viladesuso, no Concello de Oia, en Pontevedra, intentei amosarlles aos comeneiros e comeneiras a necesidade de modificar a visión que tiñamos do noso monte. Isto tiña sentido polos resultados obtidos tras a vaga de incendios de 2006, na que o lume arrasou co 100% do noso monte quedando un monte devastado, invadido por xestas e eucaliptos. Era a única perspectiva de renovar un Plan de ordenación forestal, que a todas luces quedaba obsoleto. O desinterese era total. A idea que eu trataba de transmitir aos veciños e veciñas era a necesidade de mirar doutro xeito o noso monte. Sen desprezar a produción forestal, necesitabamos doutras sinerxias que propiciasen a creación dun novo interese que levase de novo a xente ao monte para traballalo, estudalo, exploralo e gozar del.

Deste xeito, puxemos en marcha iniciativas conducentes a conseguir esta máxima: interese/intereses = monte coidado, limpo, atractivo e sempre baixo a tutela da conservación do medio. Voltamos abrir os camiños de acceso directo desde o pobo ao monte, que estaba invadido polas xestas. Recuperamos e limpamos presas de regadío e sinalizamos os nosos petróglifos e xacementos. Conseguimos o acordo cos gandeiros para construción dun macropeche gandeiro e para o aproveitamento do animal como forza rozadora e fertilizadora do monte. Para iso, estamos utilizando gando vacún (sobre todo, vaca rubia e *asturiana de los valles*) e cabalar (o cabalo galego salvaxe de toda a vida).

Agora empezamos a ver os resultados. Dispomos xa de áreas de pasto en zonas arboradas que foron traballando os animais sen apenas danos para a produción forestal. Queda da nosa parte limpar aquelas zonas que, pola densidade da matogueira, non permiten o acceso dos animais. Quizais, este sexa o mellor sistema e o máis directo de prevención dos incendios que se poida implantar nun monte, non só polo traballo dos animais, senón tamén polo traballo que fan os propios gandeiros, que soben todos os días ao monte, co cal está permanentemente vixiado e infórmanse das incidencias que alí ocorren.

Non me quero esquecer da aprobación por unanimidade da Asemblea Xeral da prohibición da utilización de

Rafael Lomba

Exemplares novos de sobreiras.

"O máis significativo que puxemos en marcha foi a clasificación -Sobreiras do Faro- como o primeiro Espazo Privado de Interese Natural (EPIN) de Galiza"

calquera tipo de produto químico no noso monte para calquera uso, co obxecto de preservar a calidade das augas do noso río e mananciais que surten á flora, á fauna e á veciñanza.

EPIN "SOBREIRAS DO FARO"

Tal vez o proxecto máis significativo que puxemos en marcha nestes anos foi a clasificación das denominadas "Sobreiras do Faro" como primeiro *Espazo Privado de Interese Natural*

(EPIN) de Galiza. Coñecín as sobreiras hai 25 anos e quedei abraiado do que alí había. Nunca puidese imaxinar que na vaguada dun pequeno río, fronte ao Océano Atlántico, se atopaba semellante concentración de sobreiras que creaban por si soas un lugar máxico e único. Desde entón, a falta de atención e os incendios forestais prexudicaron en grande medida este espazo, pero aínda non era tarde para recuperalo. Foi Margarida Fernández a que, hai uns anos como presidenta da comunidade de montes, puxo a primeira pedra para conservar este espazo único. Encargou o primeiro proxecto e fixo a primeira solicitude de clasificación á Xunta. Nós continuamos o proxecto redactando o definitivo, que lle daba un senso máis conservacionista e escapaba un pouco do típico "parque recreativo forestal". En

Sacando cortizas.

decembro de 2010 conseguimos a clasificación definitiva de EPIN, o que supuxo para os veciños e veciñas de Viladesuso un grande motivo de orgullo e de responsabilidade, xa que a conservación e mellora das sobreiras do Faro dependen de nós mesmos.

AS SOBREIRAS DO FARO

As Sobreiras do Faro comprenden unhas nove hectáreas na vaguada do Río de Broi e están formadas na actualidade por unha concentración de algo máis de mil sobreiras, a maioría de máis de 75 anos e algunha centenaria. Ao oeste ten un bosque de transición formado principalmente por carballos e castiñeiros do país e diversas froiteiras silvestres. Para as persoas amantes dos datos e nomes técnicos aí vai un pequeno estrato do que ofrece este bosque:

- *Quercus suber* (masa practicamente pura); *Quercus ruber*, mesturado con outras frondosas como *Castanea sativa* e *Salix atrocinerea*.
- Uceiras do xénero *Erica*, como *E. arborea*, *umbellata* e *cinerea*, mesturadas en menor proporción con *Cistus*, *Halimium* e *Daboecia Cantábrica*.
- Silveiros do xénero *Rubis* vinculadas a *Pteridium aquilinum*.
- Xesteiras: Pequenos corros de *Cytisus sp.*, e *Adenocarpus complicatus*.
- Outras especies de matogueira e arbustivas destacábeis: *Hedera Helix*,

Lonicera perclymenum e *Ruscus aculeatus*. *Frangula agnus*, *Pyrus cordata* e *Laurus nobilis*.

En canto á fauna, sen carecer de importancia, diría que acontece como en tantos montes galegos. A vexetación exótica, o eucalipto, reduciu ao meu entender a fauna propia, e por iso non atopamos grandes poboacións dunha ou doutra especie. As sobreiras dispoñen de animais de todo tipo en pequeno número: anfibios, aves, mamíferos, réptiles. Pero destacaría os vulnerábeis e, nalgún caso, endémicos: os anfibios *Chioglossa lusitanica*, *Pelobates cultripes*; os mamíferos *Rhinolophus ferre-mequinum* e o *Myotis myotis*; a ave *Circus Cyanneus*; e o réptil *Chalcides bedriagai*, entre outros atopados neste enclave e que están recollidos no Catálogo Galego de Especies Ameazadas.

"As Sobreiras do Faro comprenden unhas nove hectáreas na vaguada do Río de Broi e están formadas na actualidade por unha concentración de algo máis de mil sobreiras, a maioría de máis de 75 anos"

A primeira actuación relevante sobre o EPIN foi facer un cordón sanitario de protección contra o eucalipto, o piñeiro e a xesta, que invadían o espazo. Logo, habilitamos camiños e unha fonte co obxecto de manter o seu carácter máis natural e sen modificar o terreo. Sinalizamos sobriamente e procedemos a dar a coñecelo a todo o mundo. Conscientes de que canto máis coñecidos, máis protexidos, integramos na divulgación destes valores o mítico e próximo para nós castro de Cano dos Mouros.

Boi de raza *limusine*.

Para o futuro esperamos poder ampliar o espazo, permutando terreos privados, hoxe a eucalipto, e que se atopan case no medio do espazo. Tras os primeiros traballos, e a falta de realizar un estudo serio, temos apreciado un pequeno aumento da presenza de pequenos paxaros.

Caixa para paxaros.

Agardemos que o EPIN e os proxectos que xiran arredor del sirvan de base para a implantación de proxectos integrais de explotación dos montes galegos seguindo a liña da conservación e do respecto ao medio ambiente, que é o único que nos pode garantir a obtención de produtos de calidade. O monte galego precisa de proxectos que engadan *brand equity* ou valor engadido, do que xurdirán novas iniciativas de aproveitamento ecolóxico amparados no espazo protexido. Só deste xeito crearemos interese e intereses. Só así, non arderá o monte.

* Rafael Lomba Alvarez é o presidente da CMVMC de Viladesuso de Oia.
+ info: sobreirasdofaro.com.

EQUIPAMENTO DE EDUCACIÓN AMBIENTAL
ALBERGUE TURÍSTICO RURAL
ACTIVIDADES PARA A EDUCACIÓN AMBIENTAL E A SOSTIBILIDADE

BREANCA – DOROÑA
15615 VILARMAIOR (Pontedeume) A CORUÑA
info@alvarella.com
www.alvarella.com
Tfnos.: 648 925 134
981 784 563

